# מחוון: מבחן מסכם: יוסף ואחיו, בראשית לח-נ

1 **תשובה:**
ד. חותמת, פתילים ומטה (לח, יח).

2 **תשובה:**
א. שנתיים ימים (מא, א).

3 **תשובה:**
ב. את שמעון (מב, כד).

4 **תשובה:**
ב. בנימין (מד, יב).

5 **תשובה:**
ג. ארץ גושן (מה, י; מז, ו).

6 **תשובה:**
שבע פרות יפות ובריאות עולות מן היאור, ואחריהן שבע פרות רעות ודקות שאוכלות אותן; ושבע שיבולים בריאות וטובות, ואחריהן שבע שיבולים דקות שבולעות אותן (מא, א-ז). ניקוד: 2 לכל חלום.

7 **תשובה:**
צפנת פענח, ואת אסנת בת פוטי פרע כהן און (מא, מה). ניקוד: 2 לכל חלק.

8 **תשובה:**
"אָנֹכִי אֶעֶרְבֶנּוּ מִיָּדִי תְּבַקְּשֶׁנּוּ"; אם לא יביא אותו, "וְחָטָאתִי לְךָ כָּל־הַיָּמִים" (מג, ט). ניקוד: 2 על הערבות, 2 על ההתחייבות.

9 **תשובה:**
בן מאה ושלושים שנה; "מְעַט וְרָעִים הָיוּ יְמֵי שְׁנֵי חַיַּי" (מז, ט). ניקוד: 2 לכל חלק.

10 **תשובה:**
"שִׂכֵּל אֶת־יָדָיו": שם את ימינו על ראש אפרים הצעיר ואת שמאלו על מנשה הבכור (מח, יד), כי "אָחִיו הַקָּטֹן יִגְדַּל מִמֶּנּוּ" (מח, יט). ניקוד: 2 על המעשה, 2 על הסיבה.

**11 יהודה ותמר: "צָדְקָה מִמֶּנִּי" (20 נק')**

א (7): תמר לא רצתה להלבין את פני יהודה ברבים; היא שלחה את החפצים כדי שיודה מעצמו, ואם לא יודה, הייתה מוכנה להישרף. מכאן: נוח לאדם שיפילוהו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים. ניקוד: 4 על ההסבר, 3 על הלימוד.

ב (7): "צדקה": היא צודקת בדבריה. "ממני": ממני היא מעוברת. יהודה הודה שהוא האב, וגם שהיא עשתה בדין, כי הוא לא נתן אותה לשלה בנו. ניקוד: 2 על צדקה, 2 על ממני, 3 על ההודאה.

ג (6): במכירת יוסף האחים אמרו ליעקב "הכר נא הכתנת בנך", והביאו עליו צער ושקר; כאן יהודה שומע "הכר נא" ומודה באמת, גם במחיר בושה. יהודה מתחיל ללמוד לקחת אחריות (וזה ימשיך בערבות על בנימין). ניקוד: 3 על הקשר, 3 על השינוי.

**12 "וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֹמוֹת" (20 נק')**

א (8): רש"י: יוסף ראה שהאחים משתחווים לו, וידע שהחלומות התקיימו. הרמב"ן: להפך, יוסף ידע שהחלומות עוד לא התקיימו, כי בחלום הראשון כל אחד עשר האחים משתחווים לו, ובנימין לא היה שם. ניקוד: 4 לכל צד.

ב (7): יוסף רצה שהאחים יביאו גם את בנימין, כדי שיתקיים החלום הראשון, ורק אחר כך יתגלה ויביא את אביו, כדי לקיים את החלום השני. השאלה: איך יוסף ציער את אביו והשאיר אותו שנים בשכול ובאבל, ולא שלח לו הודעה? ניקוד: 4 על ההסבר, 3 על השאלה.

ג (5): כל עמדה מנומקת: למשל, משכנע, כי הוא מסביר את התנהגות יוסף בלי לייחס לו נקמה; או לא משכנע, כי קשה לומר שקיום חלום מצדיק צער גדול כל כך לאביו. ניקוד: 2 על העמדה, 3 על הנימוק.

**13 מן "אֲבָל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ" עד "אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם" (20 נק')**

א (6): האחים מודים שהם אשמים, כי ראו את צרת נפשו של יוסף כשהתחנן אליהם ולא שמעו לו; ולכן באה עליהם הצרה. הפרט החדש: יוסף התחנן אליהם בבור, ופרק לז לא סיפר על כך. ניקוד: 3 על ההודאה, 3 על הפרט.

ב (7): הם נבהלו מפני הבושה. יוסף ראה אותם נסוגים לאחור, הבין שהם נכלמים, וקרא להם "גשו נא אלי" בלשון רכה ובתחנונים. ניקוד: 3 על הבושה, 4 על התגובה.

ג (7): יוסף אומר שאלוהים שלח אותו למצרים כדי להחיות אותם ולהכין להם מחיה בשנות הרעב, "לֹא־אַתֶּם שְׁלַחְתֶּם אֹתִי הֵנָּה כִּי הָאֱלֹהִים" (מה, ח). המטרה: להסיר מהם עצב ובושה, ולהראות שאינו כועס ואינו מתכוון לנקום. ניקוד: 4 על ההסבר, 3 על המטרה.

**14 "וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה" (20 נק')**

א (7): הקושי: למה כתוב "ויראו", הרי זה דבר ידוע. רש"י: הם הרגישו במות אביהם בהתנהגות של יוסף: קודם היו אוכלים על שולחנו והוא קירב אותם בשביל כבוד אביו, ואחרי מות יעקב לא קירב אותם. ניקוד: 3 על הקושי, 4 על היישוב.

ב (7): יוסף שואל בתמיהה "וכי במקום ה' אני?": כל האחים יחד חשבו עליו רעה, וה' הפך אותה לטובה; ואם כולם יחד לא הצליחו להרע לו נגד רצון ה', איך הוא לבדו יכול להרע להם? ניקוד: 3 על התמיהה, 4 על הנימוק.

ג (6): אצל יעקב (ל, ב): "אינני במקום ה'" כתשובה לבקשה, כלומר אין זה בידי. אצל יוסף: "אינני במקום ה'" כדי להרגיע, הוא לא ישפוט ולא יעניש, כי ה' הוא שמנהל את הדברים. בשני המקומות האדם מכיר בגבולות כוחו. ניקוד: 2 לכל מקום, 2 על ההשוואה.

חלק א: 4 נקודות לשאלה. חלק ב: שלוש מתוך ארבע, 20 נקודות לשאלה; מי שענה על ארבע, בודקים את שלוש הראשונות. הפסוקים מתוך "תנ"ך מנוקד" (תורת אמת, מתוך ספריא); רש"י והרמב"ן מספריא כלשונם. נוצר בבינה מלאכותית.